

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ - ਸਬਦ ੪

ਘਟ ਅਵਘਟ ਡੂਗਰ ਘਣਾ ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣੁ ਬੈਲੁ ਹਮਾਰ ॥

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੩੪੫

ਘਟ ਅਵਘਟ ਡੂਗਰ ਘਣਾ ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣੁ ਬੈਲੁ ਹਮਾਰ ॥

ਰਮਈਏ ਸਿਉ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮੇਰੀ ਪੂੰਜੀ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰਿ ॥੧॥

ਕੇ ਬਨਜਾਰੇ ਰਾਮ ਕੇ ਮੇਰਾ ਟਾਂਡਾ ਲਾਦਿਆ ਜਾਇ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹਉ ਬਨਜਾਰੇ ਰਾਮ ਕੇ ਸਹਜ ਕਰਉ ਬਾਪਾਰੁ ॥

ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਲਾਦਿਆ ਬਿਖੁ ਲਾਦੀ ਸੰਸਾਰਿ ॥੨॥

ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲੁ ॥

ਮੇਹਿ ਜਮ ਡੰਡੁ ਨ ਲਾਗਈ ਤਜੀਲੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ ॥੩॥

ਜੈਸਾ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਕਾ ਤੈਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਮੇਰੇ ਰਮਈਏ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਕਾ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੪॥੧॥

ਸਾਰ: ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਗਾਜ਼ ਇਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਯਾਤਰਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਢਾਲੂ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ, ਗੂੜ੍ਹ ਡਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ, ਸੀਮਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ - ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੌਦਾਗਰੀ ਲਈ ਜਾਣ ਦੇ ਤੁਲਾ ਬਿਖਮ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਪਾਰੀ ਸੰਭਾਵੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੌਦਾਗਰੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਘਟ ਅਵਘਟ ਡੂਗਰ ਘਣਾ ਇਕੁ ਨਿਰਗੁਣੁ ਬੈਲੁ ਹਮਾਰ ॥

ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਬਹੁਤ ਬਿਖਮ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉੱਚੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਝੋਟਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ

ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਲ-ਪਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਮਈਏ ਸਿਉ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮੇਰੀ ਪੂੰਜੀ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰਿ ॥੧॥

ਮੈਂ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਜਾਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇ; ਇਹ ਉਸ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਭਾਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਮਜਾਤ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। (੧)

ਕੇ ਬਨਜਾਰੇ ਰਾਮ ਕੇ ਮੇਰਾ ਟਾਂਡਾ ਲਾਦਿਆ ਜਾਇ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕੀ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਵਪਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ? ਮੇਰੇ ਬਿਬੇਕ ਦਾ ਮਾਲ ਸੌਦਾਗਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵਾਲੇ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਹਉ ਬਨਜਾਰੇ ਰਾਮ ਕੇ ਸਹਜ ਕਰਉ ਬ੍ਰਹਮਪਾਰੁ ॥

ਮੈਂ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੌਦਾਗਰ ਹਾਂ; ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਲਾਦਿਆ ਬਿਖੁ ਲਾਦੀ ਸੰਸਾਰਿ ॥੨॥

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਸਾਯੋਗ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਬੁਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਰੂਪੀ ਭਾਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। (੨)

ਉਰਵਾਰ ਪਾਰ ਕੇ ਦਾਨੀਆ ਲਿਖਿ ਲੇਹੁ ਆਲ ਪਤਾਲੁ ॥

ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਡੇ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਸਥੂਲ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕੰਡੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਮੂਰਤ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਤਾਲ ਤੱਕ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਝ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਇਕ ਸਹਿਜ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਅਤੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਖੇਤਰ ਇਕ ਇਕਵਚਨ ਸੱਚ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੇਹਿ ਜਮ ਡੰਡੁ ਨ ਲਾਗਈ ਤਜੀਲੇ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲ ॥੩॥

ਮੇਹ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਰਮਪੂਰਨ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। (੩)

ਜੈਸਾ ਰੰਗੁ ਕਸੁੰਭ ਕਾ ਤੈਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਸੁੰਭ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦਾ ਫਿੱਕਾ ਅਸਥਾਈ ਰੰਗ।

ਮੇਰੇ ਰਮਈਏ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠ ਕਾ ਕਹੁ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰ ॥੪॥੧॥

ਚਮੜੇ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਵਿਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਦਿਸ਼ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕਤਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਮਜੀਠ ਦੇ ਫੁੱਲ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਰੰਗ। (੪)(੧)

ਤੱਤ: ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ, ਫਿੱਕੇ ਪੈ ਰਹੇ ਕੁਸੰਭੜੇ ਦੇ ਫੁੱਲ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਕੋ ਇਕ ਸਥਾਈ ਤੱਤ ਅਦਿਸ਼, ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਊਰਜਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਜੀਠ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਰੰਗ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਪਛਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈਤਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸਿਰਫ ਬਦਲਾਵ ਹੀ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਕਿ ਵਸਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹ-ਚਿਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਕਦਮੀ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: OnenessInDiversity.com

ਈਮੇਲ: onenessindiversityfoundation@gmail.com